

ผลงานวิจัย และนวัตกรรมดีเด่น ๖๐ ปี วช.

ประเภทนวัตกรรม

๑. ชื่อผลงานนวัตกรรม

เครื่องตรวจความผิดปกติของนม ยู. เอช. ที. หรือผลิตภัณฑ์อาหารเหลวบรรจุกล่องแบบไม่ทำลาย

๒. คณะผู้ร่วมประดิษฐ์ผลงาน และนวัตกรรม

(๑) ชื่อ นายสุวรรณ นามสกุล หอมหวล

หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล / ศูนย์ทดสอบประตูหน้าต่างและระบบผนัง curtain wall สำหรับอาคาร คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
โทรศัพท์ที่ทำงาน ๐๓๔ ๓๕๕๓๑๐ มือถือ ๐๘๖ ๘๐๔๒๒๓๘ e-mail: fengsw@ku.ac.th

(๒) ชื่อ นายณัฐดนัย นามสกุล ต้นทวีรุพ์

หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
โทรศัพท์ที่ทำงาน ๐๓๔ ๓๕๕๓๑๐

(๓) ชื่อ นายจรัสพงษ์ นามสกุล เจริญภูมธานนท์

หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ ศูนย์ทดสอบประตูหน้าต่างและระบบผนัง curtain wall สำหรับอาคาร
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
โทรศัพท์ที่ทำงาน ๐๖๒ ๔๖๒๖๐๔๓

(๔) ชื่อ นายสุทิน นามสกุล พรหมชาติ

หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
โทรศัพท์ที่ทำงาน ๐๓๔ ๓๕๕๓๑๐

๓. กลุ่มเรื่องตามมิติการนำผลงานไปใช้ประโยชน์

- การพัฒนาสังคม
- การพัฒนาชุมชนและพื้นที่
- การพัฒนาเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม
- การสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ

๔. ได้รับรางวัลจาก วช.

ได้รับรางวัลสภาวิจัยแห่งชาติ ประเภทรางวัลประกาศเกียรติคุณ รางวัลระดับดี ผลประดิษฐ์คิดค้น ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓ รับโล่ และเงินรางวัล ๑๕๐,๐๐๐ บาท ด้านวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม

ได้รับรางวัลสภาวิจัยแห่งชาติ ประเภทรางวัลประกาศเกียรติคุณ รางวัลระดับดี ผลประดิษฐ์คิดค้น ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๕ รับโล่ และเงินรางวัล ๑๕๐,๐๐๐ บาท ด้านวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม

๑. ความสำคัญของปัญหา

ผลิตภัณฑ์นม ยู.เอช.ที ผลิตโดยใช้ความร้อนในการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ช่วงอุณหภูมิ ๑๔๐-๑๔๕ องศาเซลเซียส ในเวลาสั้นมาก โดยกระบวนการแต่ละขั้นตอนจะปลอดเชื้อจุลินทรีย์โดยผลิตในระบบปิด แต่มีโอกาสที่นมจะเสียได้เนื่องจากอุณหภูมิ ประสิทธิภาพของเครื่องจักร และสภาพการผลิตที่ไม่ปลอดเชื้อจริง ทำให้การตรวจสอบคุณภาพของนมหลังจากการบรรจุจึงมีความสำคัญ เพื่อไม่ให้ผู้บริโภค เช่นนักเรียน (โครงการนมโรงเรียน) หรือประชาชนทั่วไป เมื่อเปิดกล่องหรือดื่มบริโภคจากกล่องเป็นนมคุณภาพไม่ดี โดยสาเหตุมาจากกระบวนการผลิตตั้งแต่ให้ความร้อนจนถึงการบรรจุกล่อง ผลิตภัณฑ์นมอาจเกิดการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์มาจากหลายสาเหตุ เช่น ท่อขนส่งนมไม่สะอาด หรือผู้ปฏิบัติงานมีความสะอาดไม่เพียงพอส่งผลให้ผลิตภัณฑ์อาจหมดอายุก่อนกำหนดได้ **ดังนั้นจึงจำเป็นต้องตรวจนมที่บรรจุกล่องแล้ว เพื่อคัดนมที่ผิดปกติทิ้งก่อนจำหน่าย** ให้แก่ผู้บริโภค โดยเจ้าหน้าที่ ทำการสุ่มตัวอย่างน้ำนมในช่วงการผลิต ไปเพาะเชื้อ และหากตัวอย่างใดมีปริมาณจุลินทรีย์เกินเกณฑ์มาตรฐานก็นำนมที่ผลิตในช่วงเวลาดังกล่าวไป รีไซเคิล หรือไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นแทนแต่เป็นการเปิดกล่องออกดูทั้งหมด แต่นมที่ผลิตในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้ปนเปื้อนจุลินทรีย์ทุกกล่อง เพราะการปนเปื้อนจุลินทรีย์ในกระบวนการผลิตเป็นการปนเปื้อนเชื้อเพียงเล็กน้อย นมจึงไม่เสียทันที แต่จะค่อยๆ เสีย ทำให้นมมีรสเปรี้ยว จับตัวเป็นก้อน หรือแยกตกตะกอนอย่างชัดเจนแสดงดังรูปที่ ๑ ก,ข ทำให้นมที่ปกติหรือดีไม่เสียหายจะถูกทำลายไปด้วย เป็นการตรวจสอบแบบทำลาย

รูปที่ ๑ ก,ข แสดงนมผิดปกติที่มีรสเปรี้ยว จับตัวเป็นก้อน หรือแยกตกตะกอนอย่างชัดเจน

ดังนั้นโรงงานผู้ผลิตนม UHT บรรจุกล่อง หรือผลิตภัณฑ์นมอย่างอื่น เช่น นมเปรี้ยว นมแก้วเหลือง ฯลฯ จึงจำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบขั้นตอนสุดท้ายโดยไม่ทำลาย ทำให้สามารถตรวจสอบจำนวนตัวอย่างในปริมาณที่มากได้ (กรณีที่มีของค้างอยู่ในสโตร์หลายล้านกล่อง ซึ่งไม่แน่ใจว่านมในล็อตนั้นดีจริงหรือไม่) เพราะไม่ต้องคำนึงถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการเปิดกล่องออกดู ทำให้สามารถสร้างหลักประกันได้ว่าผลิตภัณฑ์นม UHT บรรจุกล่อง ที่ผลิตออกไปถึงมือผู้บริโภคนั้นมีคุณภาพดีจริง

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อวิจัย พัฒนาและสร้างเครื่องมือตรวจสอบเฉพาะด้านขึ้นใช้เองแทนการนำเข้าเครื่องมือจากต่างประเทศสำหรับตรวจความผิดปกติของน้ำนมในกล่องที่บรรจุแล้วโดยไม่เปิดออกดู (แบบไม่ทำลาย)

๓. คุณสมบัติ/ คุณลักษณะเฉพาะและขอบเขตการใช้งานของผลงาน และนวัตกรรม

๓.๑ เป็นเครื่องตรวจสอบที่มีลักษณะของอุปกรณ์ที่แยกการทำงานอย่างชัดเจนในส่วนทางกลและทางไฟฟ้าคือ การประมวลผลสัญญาณ

๓.๒ ใช้การควบคุมแบบ Computerized function ทำให้สามารถแสดงผลคัดแยกเป็นสัญญาณเสียงและภาพผ่านจอโดยการปรับค่าเกณฑ์การแบ่งนมดีและนมที่ต้องระงับบนโปรแกรมได้เลย

๓.๓ มีความสามารถในการตรวจวิเคราะห์คัดแยกนมดีและนมเสียโดยไม่ต้องเปิดดู สำหรับผลิตภัณฑ์นมบรรจุกล่องรสชาติต่างๆ ได้ ตั้งแต่ ๗๐๐ - ๑๒๐๐ กล่อง/ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับความเร็วของผู้ใช้ในหยิบและวางลงบนเครื่อง

๓.๔ สามารถตรวจคัดแยกได้กับนมยู เอช ที บรรจุกล่องหรือผลิตภัณฑ์อาหารเหลวเช่น น้ำผลไม้ ฯ ทุกขนาด ๑๒๕ - ๑๐๐๐ ซีซี ที่จำหน่าย โดยทำการเปลี่ยนขนาดถาดรองรับการสั่นบนเครื่อง ที่เหมาะกับโรงงานหรือบริษัทที่ผลิตผลิตภัณฑ์อาหารเหลว UHT พร้อมตีบรรจุกล่อง (นมหรือ นมโรงเรียน น้ำผลไม้ นมถั่วเหลือง โยเกิร์ต ฯ)

๔. จุดเด่น หรือกลไกการทำงานที่เป็นจุดเด่นที่แตกต่างจากของผู้อื่นที่มีอยู่แล้ว (กรุณาระบุให้ชัดเจน)

เนื่องจากผลิตภัณฑ์อาหารเหลวหรือนมที่อยู่ในกล่องบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุอื่นรวมถึงกระดาษเป็นชั้นบางโดยมีฟอยล์อยู่ชั้นตรงกลางจำนวนประมาณ ๕-๗ ชั้น (ขึ้นอยู่กับบริษัทผู้ผลิต) ทำให้การตรวจแบบไม่ทำลายด้วยคลื่น NIR , X-ray หรือคลื่นเสียงไม้อาจแยกความแตกต่างได้ จึงต้องใช้หลักการสั่นสะเทือนทางกลแทนโดยออกแบบระบบให้เกิดการเคลื่อนตัวของๆเหลวภายในบรรจุภัณฑ์

เครื่องตรวจความผิดปกติของนมกล่องโดยไม่ต้องเปิดกล่องออกดูจึงมีความสำคัญในแง่การลดความสูญเสียของโรงงานผู้ผลิต รวมถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค ปัจจุบันมีการนำเข้าจากต่างประเทศมีชื่อทางการค้าว่า เครื่อง Electester มีส่วนประกอบซับซ้อน แสดงดังรูปที่ ๒ ก,ข ราคามากกว่า ๓ ล้านบาทต่อเครื่อง

รูปที่ ๒ ก,ข.เครื่องตรวจสอบแบบไม่ทำลาย (Electester) ที่ใช้ในโรงงานผลิตนม ฯ นำเข้าจากต่างประเทศ

ส่วนเครื่องตรวจความผิดปกติของนมแบบไม่ทำลายนี้ ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสั่นทางกล แบบการสั่นสะเทือนเสรีแบบมีตัวหน่วงชนิดของเหลวหนืดกรณีหน่วงน้อยเกินไป ได้จดสิทธิบัตรตามรูปที่ ๓ก. เพื่อตรวจวิเคราะห์และคัดแยกนมรสชาติต่างๆ หรืออาหารเหลวที่บรรจุกล่องขนาดต่างๆที่ปนเปื้อนเพียงเล็กน้อย ซึ่งนมหรืออาหารเหลวไม่เสียทันที แต่ค่อยๆเสียและจะกลายเป็นนมหมดอายุก่อนกำหนดในอนาคต นมมีความหนืดและพฤติกรรมไหลต่างกัน การสั่นเขย่าแบบเกิดการหน่วงน้อยเกินไป จึงส่งผลให้มีการตอบสนองต่อการสั่นต่างกัน จึงสามารถประมวลสัญญาณการสั่นในค่าที่แตกต่างกันได้ สามารถแบ่งนมดีและนมที่มีแนวโน้มจะเสียก่อนวันหมดอายุได้โดยการตั้งค่ามาตรฐาน มีระบบแสดงผลเป็นสัญญาณเสียงและภาพผ่านจอได้ มีกลไกการทำงานไม่ยุ่งยากสามารถเรียนรู้ได้ง่าย การทำชิ้นงาน ประกอบโครง และวัสดุต่าง ๆ สามารถหาและทำในประเทศเป็นส่วนใหญ่แสดงดังรูปที่ ๓ ข

รูปที่ ๓ ก, ข. แสดงสิทธิบัตร และเครื่องตรวจสอบแบบไม่ทำลาย (Electester) ที่ใช้ในโรงงานผลิตนมในประเทศ

๕. ประโยชน์และคุณค่าของผลงาน และนวัตกรรม

หลังจากพัฒนารูปแบบและลักษณะเครื่องให้เหมาะกับการใช้ในอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์ รวมถึงจดสิทธิบัตรแล้ว

- เป็นตัวแทนของการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบเฉพาะด้านขึ้นใช้เองแทนการนำเข้าเครื่องมือที่มีวัตถุประสงค์การใช้งานอย่างเดียวกัน ทำให้ประหยัดเงินตราได้มากกว่า ๒ ล้านบาทต่อการซื้อ ๑ เครื่อง (มูลค่าเครื่องที่ผลิตเองประมาณ ๑ ล้านบาท)
- สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสุดท้ายของการผลิตผลิตภัณฑ์นม หรืออาหารเหลว ในอุตสาหกรรมอาหารที่บรรจุลงกล่องขนาดต่างๆ สำหรับตรวจความผิดปกติที่ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถแยกได้ถ้าไม่เปิดออกดู ทำให้ลดต้นทุนการควบคุมคุณภาพให้แก่โรงงานนมและอาหารในประเทศได้
- เข้าไปมีส่วนในการแก้ปัญหาการตรวจคุณภาพนมโรงเรียนบรรจุกล่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อให้ผู้ผลิตที่ได้ โควตาผลิตนมโรงเรียนบรรจุกล่องได้มีระบบตรวจสอบคุณภาพที่มีหลักประกันที่ชัดเจนขึ้น แทนการสุ่มตรวจแล้วเปิดออกดูที่เป็นวิธีการ QC แบบเดิม

๖. การนำผลงาน และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์

มีผู้ใช้ประโยชน์คือโรงงานผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่ม ยู.เอช.ที. ทั้งของ เอกชน และของสหกรณ์ เป็นการยกระดับคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะนมโรงเรียน ผลิตผลงานในรูปแบบโครงการพัฒนาวิชาการ ให้คำปรึกษา ออกแบบและสร้างเครื่องให้กับผู้ประกอบการ รวมถึงทำโครงการ สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย (ITAP) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช) ให้กับสหกรณ์ที่ได้โควตาผลิตนมโรงเรียน เพื่อใช้ในกระบวนการตรวจคุณภาพนม ยู.เอช.ที. บรรจุกล่องดังนี้ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๒)

- โรงงานผลิตนมโรงเรียน บริษัทเชียงใหม่เฟรมิลล์จำกัด อ.สารภี จ. เชียงใหม่ จำนวน ๒ เครื่อง (พ.ศ.๒๕๕๒)
- สร้างถวายโครงการส่วนพระองค์ (โรงงานนมสวนจิตรลดา) (พ.ศ. ๒๕๕๓)
- โรงงานผลิตนมโรงเรียน บริษัท ยู.เอ็ม โภคภัณฑ์ จำกัด อ.แม่ทะ จ.ลำปางจำนวน ๒ เครื่อง
- โรงงานผลิตนมโรงเรียน บริษัทอูตรเคร์ฟูดส์ อ.เมือง จ.อุตรธานี จำนวน ๑ เครื่อง (พ.ศ.๒๕๕๕)
- สหกรณ์การเกษตรสีคิ้ว จำกัด อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา จำนวน ๑ เครื่อง (พ.ศ.๒๕๕๕)

- โรงงานผลิตนมสหกรณ์โคนมมวกเหล็ก จ.สระบุรี ผลิตนมโรงเรียน จำนวน ๑ เครื่อง (พ.ศ.๒๕๕๖)
- บริษัท เอบีโก้ แครี่ ฟาร์ม จำกัด จ.ปทุมธานี (ผลิตภัณฑ์ ไมโล) จำนวน ๒ เครื่อง(พ.ศ.๒๕๕๗)
- สหกรณ์โคนมเชียงใหม่จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ผลิตนมโรงเรียนและนมพาณิชย์ จำนวน ๑ เครื่อง (พ.ศ. ๒๕๖๐)
- สหกรณ์โคนมไทยมิลค์ จำกัด จังหวัดสระบุรี ผลิตนมโรงเรียนและนมพาณิชย์จำนวน ๒ เครื่อง (พ.ศ.๒๕๖๐)
- สหกรณ์โคนมไทยมิลค์ จำกัด จังหวัดสระบุรี ระบบตรวจสอบผลิตภัณฑ์นม ยู.เอช.ที.บรรจุกล่องแบบอัตโนมัติ ๑ ระบบ (พ.ศ.๒๕๖๑) โครงการ ITAP
- สหกรณ์การเกษตรสีคิ้ว จำกัด อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ระบบตรวจสอบผลิตภัณฑ์นม ยู.เอช.ที.บรรจุกล่องแบบกึ่งอัตโนมัติจำนวน ๑ ระบบ และ ๑ เครื่อง (พ.ศ.๒๕๖๑-๖๒) โครงการ ITAP
- สหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ระบบตรวจสอบผลิตภัณฑ์นม ยู.เอช.ที.บรรจุกล่องแบบกึ่งอัตโนมัติจำนวน ๑ ระบบ และ ๑ เครื่อง (พ.ศ.๒๕๖๒) โครงการ ITAP

๗. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการนำผลงาน และนวัตกรรมไปใช้ พร้อมทั้งประเมินคุณค่าและมูลค่าของผลลัพธ์ ผลกระทบ ที่เกิดจากผลงาน และนวัตกรรมนี้

๗.๑ เป็นตัวแทนของการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบเฉพาะด้านขึ้นใช้เองแทนการนำเข้าเครื่องมือที่มีวัตถุประสงค์การใช้งานอย่างเดียวกัน โดยผลิตไปใช้งานจริงจำนวน ๑๔ เครื่อง และ ๓ ระบบที่เป็นแบบกึ่งอัตโนมัติ ทำให้ประหยัดลดการนำเข้าไม่ต่ำกว่า ๒๕ ล้านบาท

๗.๒ ทำให้สหกรณ์หรือเอกชนที่ได้รับโควต้าผลิตนมโรงเรียนและผลิตนม ยู เอช ที บรรจุกล่องที่ทำเป็นนมพาณิชย์ แต่มีงบลงทุนไม่สูงสามารถมีระบบตรวจสอบคุณภาพของนมหลังจากการบรรจุกล่องได้ อันเป็นหลักประกันว่านมเมื่อออกจากโรงงานผู้ผลิตไปแล้วเป็นนมคุณภาพดี

๗.๓ โรงงานผู้ผลิตนมที่ได้โควต้าผลิตนมโรงเรียนนำระบบนี้มาตรวจสอบนมที่ค้างอยู่ในสโตร์หลายล้านกล่อง (เนื่องจากต้องผลิตทุกวัน) เพื่อแยกนมดีและนมเสียออกแทนการทำลายทิ้งทำให้ลดการสูญเสียหลายล้านบาท

๗.๔ สามารถแก้ปัญหาเรื่องนมโรงเรียนบูดเนื่องจากสามารถทำการตรวจสอบที่ค้างในสโตร์ได้มากเพราะไม่ต้องตรวจแบบไม่ทำลาย แทนวิธีเดิมที่ใช้วิธีการทางสถิติสุ่มแกะกล่องออกดู (กรณีบริษัทไทยมิลล์ ตามที่เป็นข่าว ในสื่อ ปี ๒๕๖๑)

เครื่องตรวจแบบ manual ส่งมอบที่โรงงานผลิต ของสหกรณ์โคนมไทยมิลค์ จำกัด จังหวัดสระบุรี (ใน ห้องสโตร์ รอการตรวจ) พ.ศ. ๒๕๖๑

เครื่องตรวจแบบ manual และระบบตรวจสอบแบบกึ่งอัตโนมัติ ส่งมอบที่โรงงานผลิตของโรงงานสหกรณ์ การเกษตรสีคิ้ว (ใน ห้องสโตร์ รอการตรวจ) พ.ศ. ๒๕๖๒

๘. แนวคิดในการขยายผล ต่อยอดองค์ความรู้ หรือการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผลงาน และนวัตกรรมนี้

จัดอบรมและสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องกระบวนการตรวจสอบคุณภาพนมขั้นต้นสุดท้าย โดยการ เพิ่มหน่วยงานด้านการตรวจคุณภาพแบบไม่ทำลายเข้าไปในแผนก QC ของสหกรณ์ และใช้การเกลี่ยพนักงาน มาทำงานด้านการตรวจคุณภาพนม UHT บรรจุกล่อง โดยไม่ทำลาย ที่ไม่ใช่เป็นการทำงานทุกวัน ตาม flow chart ด้านล่าง

